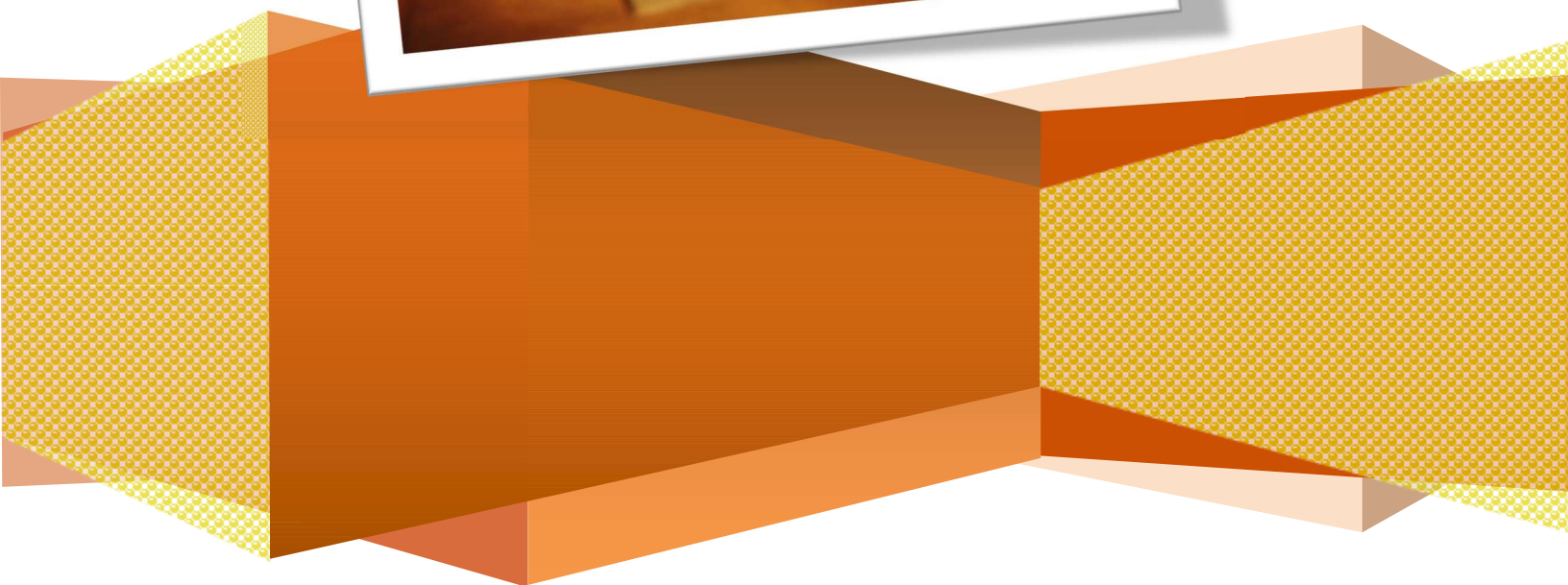

Education & development center

اصول طراحی آموزشی (۲)
مدلهای کوریکولوم
Curriculum model

درس طراحی آموزشی / جلسه دوم

فهرست مطالب

۳	اهداف کلی
۳	۱ رویکرد موضوعی
۳	۱,۱ تعریف
۳	۱,۲ محاسن رویکرد موضوعی
۳	۱,۳ محدودیتهای رویکرد موضوعی
۵	۲ رویکرد موازی
۵	۲,۱ تعریف
۵	۲,۲ محاسن روش موازی
۵	۲,۳ معایب روش موازی
۶	۲,۴ نحوه سازماندهی روش موازی
۶	۳ روش میان رشته ای
۷	۳,۱ تعریف
۷	۳,۲ محاسن روش میان رشته ای
۷	۳,۳ معایب روش میان رشته ای
۷	۳,۴ مراحل طراحی برنامه درسی بر اساس روش میان رشته ای
۸	۴ روش چند رشته ای و روش فرا رشته ای
۸	۴,۱ روش چند رشته ای
۹	۴,۲ روش فرا رشته ای
۱۱	خلاصه
۱۲	منابع

شناسه جستار

عنوان جستار: طراحی آموزشی ۲

نویسنده: لیلا بذرافکن

هیئت علمی مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

آخرین تاریخ به روز رسانی: ۱۳۹۰/۴/۶

طراح آموزشی: دکتر

کارشناس آموزشی معاونت آموزشی

ویرایش: مریم فخرزاد و زهرا صفاری

کارشناس مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

با همکاری:

مرکز مطالعات و توسعه آموزش پزشکی

قطب علمی آموزش الکترونیکی

دانشگاه علوم پزشکی شیراز

اهداف کلی

در تدوین این درس اهداف کلی زیر مورد نظر است.

انتظار می رود شما بعد از خواندن مطالب این نوشته به اهداف زیر نائل آید.

آشنایی با:

۱. رویکرد موضوعی
۲. رویکرد موازی
۳. رویکرد میان رشته ای
۴. رویکرد چند رشته ای
۵. رویکرد فرارشته ای

۱ رویکرد موضوعی^۱

➤ مفاهیم کلیدی

۱. شایع ترین رویکردها، رویکرد موضوعی است.
۲. در رویکرد موضوعی، بین محتواها ارتباط برقرار نمی شود.

➤ اهداف یادگیری

شما پس از مطالعه این نوشتار قادر خواهید بود:

۱. محاسن رویکرد موضوعی را در سه مورد توضیح دهید.
۲. محدودیت های روش موضوعی را با ذکر مثال شرح دهید.

۱,۱ تعریف

دیدگاه موضوعی بر موضوعهای درسی، شیوه تکوین و سازماندهی آنها تأکید می کند. از بسیاری جهت ها در اغلب مدارس بویژه در مدارس متوسطه و دانشگاه ها، اولویت نخست با این رویکرد است. در این مدارس، موضوعهای درسی در شکل دادن به ساختار کل برنامه درسی نقش اساسی دارند. نهضت بازگشت به پایه ها^۲ در قالب این رویکرد قرار می گیرد. در این رویکرد هدف آموزش و پرورش ایجاد مهارت در دانش آموزان در زمینه ساختار موضوع های گوناگون است. پرتاب سفینه اسپوتینگ به فضا جایگاه ویژه به رویکرد موضوعی در برهه زمانی اواخر

۱۹۵۰ و اوایل ۱۹۶۰ بخشید. بروند یکی از نظریه پردازان معروفی است که در کتاب مشهور خود " فرایند آموزش و پرورش " به تغییر و تشریح این دیدگاه پرداخته است. تولید برنامه های متعدد در زمینه های ریاضی ، فیزیک و زیست شناسی به این رویکرد مربوط است.

۱,۲ محاسن رویکرد موضوعی

۱. این رویکرد شایع ترین رویکردهاست که بیشتر استادان و معلمان و دانشجویان و دانش آموزان با آن آشنا هستند.
۲. نظام ارزشیابی و نمره گذاری آن کاملاً روشن و ساده است چون اهداف هر درس و موضوع مشخص است.
۳. چون معلمان در رشته خاص تخصص لازم را پیدا می کنند لذا در آن رشته تسلط لازم را پیدا کرده و تدریس خود را کاملاً حرفه ای انجام می دهند.

۱,۳ محدودیتهای رویکرد موضوعی

۱. این رویکرد بین موضوعات مرزبندی می کند و نگرش مجزا به یادگیرندگان می دهد.
۲. یادگیرندگان از یک موضوع به موضوع دیگر می روند بدون اینکه ارتباط محتواها و دیسپلین را درک کنند و یاد بگیرند.
۳. این رویکرد افراد را برای چرخه زندگی منسجم آماده نمی کند در حالیکه زندگی بیرون و درون افراد در یک طرح در هم تنیده قرار دارد.

➤ آزمون

- ۱- شایع ترین رویکرد مدل های برنامه ریزی درسی، کدام رویکرد است؟
 - الف- بین رشته ای
 - ب- فرا رشته ای
 - ج- موازی
 - د- موضوعی

گزینه "د" صحیح است.

- ۲- از مشخصات رویکرد موضوعی می باشد؟
 - الف- دقت و تمرین زیاد
 - ب- نگرش مجزا
 - ج- مرزبندی اهداف
 - د- واقعیت گرایی

گزینه "ج" صحیح است.

۲ رویکرد موازی^۳

➤ مفاهیم کلیدی

۱. در این رویکرد، برنامه درسی به گونه ای سازماندهی می شود که معلمان در تدریس محتوای مربوط به رشته خویش، هماهنگی لازم را با معلمان و سایر درسها به عمل می آورند.

➤ اهداف یادگیری

شما پس از مطالعه این نوشتار قادر خواهید بود:

۱. معایب و محاسن رویکرد موازی را با ذکر مثال توضیح دهید.
۲. مراحل و نحوه سازماندهی یک درس به روش موازی را شرح دهید.

۲,۱ تعریف

موازی ساختن تلاشی است که در آن دو رشته یا بیشتر به کمک همدیگر تقویت می شوند. محتوای یک درس در خدمت یادگیری بهتر و آسانتر درس قرار می گیرد. در این رویکرد، برنامه درسی به گونه ای سازماندهی می شود که معلمان در تدریس محتوای مربوط به رشته خویش، هماهنگی لازم را با معلمان و سایر درسها به عمل می آورند تا درسها و مباحث دارای تناظر وتشابه، براساس نظم و توالی تفاهم شده به دانش آموزان عرضه می شود. مثل آموزش ادبیات ایران و تاریخ ایران که هر دو رشته خاصی هستند اما با هم در ارتباط می باشند و ادبیات به تاریخ و تاریخ به ادبیات کمک می کند. ارتباط محتوای علوم طبیعی با ریاضیات که دانش آموزان برای حل مسائل علوم، بطور همزمان ریاضیات را هم می خوانند. مثلاً تدریس جنگ جهانی با موقعیت جغرافیایی کشورها که می توان همزمان هر دو را برای کمک به فهم بیشتر یکدیگر بکار برد.

۲,۲ محاسن روش موازی

۱. این نوع طراحی ساده است.
۲. در این نوع طراحی تغییراتی در برنامه درسی صورت نمی گیرد.

۲,۳ معایب روش موازی

۱. این روش در ایجاد ارتباط عمیق بین دیسیپلین ها عاجز و ناتوان است.
۲. از آنجا که موضوعات بطور جداگانه تدریس می شود، کلاسها از پویایی لازم برخوردار نیستند.
۳. در عمل یادگیرندگان هر درس و موضوع را جداگانه مطالعه می کنند لذا نمی توانند ارتباط بین آنها را درک کنند.

۲,۴ نحوه سازماندهی روش موازی

۱. مفاهیم و مهارت های متوالی درس A را انتخاب می کنند.
۲. مفاهیم و مهارت های متوالی درس B را مشخص می کنند.
۳. مهارت های مربوط به درس A را که برای یادگیری درس B لازم و ضروری است مشخص می کنند.
۴. مهارت های مربوط به درس B را که برای یادگیری درس A لازم و ضروری است مشخص می کنند.
۵. بین مولفان محتوی A و B هماهنگی لازم را بعمل می آورند.

➤ آزمون

- ۱- در رویکرد موازی:
 - الف- ارتباط عمیق بین رشته های مختلف ایجاد می شود.
 - ب- تغییرات زیادی در برنامه صورت می گیرد.
 - ج- بین مدرسان و مولفان هماهنگی ایجاد می شود.
 - د- برنامه درسی بسیار کوچک می شود.

گزینه "ج" صحیح است.
- ۲- تایید الگوی هدف آزاد:
 - الف- بر افزایش غیبت است.
 - ب- بر کاهش غیبت است.
 - ج- بر افزایش اهداف آموزشی است.
 - د- بر تقدم اهداف آموزشی است.

گزینه "ب" صحیح است.

۳ روش میان رشته ای^۴

➤ مفاهیم کلیدی

۱. این رویکرد می گوید شما می توانید مفاهیم مشترک را از علوم مختلف بر دارید و بعنوان یک رشته مستقل یعنی میان رشته ای قرار دهید.

➤ اهداف یادگیری

شما پس از مطالعه این نوشتار قادر خواهید بود:

۱. تفاوت روش میان رشته ای و موازی را با ذکر مثال توضیح دهید.
۲. مزایا و معایب روش میان رشته ای را بیان نمایید.

۳,۱ تعریف

این رویکرد می گوید شما می توانید مفاهیم مشترک را از علوم مختلف بردارید و بعنوان یک رشته مستقل یعنی میان رشته ای قرار دهید.

در این روش ابعاد مختلف یک پدیده را می توان از دیدگاههای مختلف علوم دیگر بررسی و در یک مجموعه آورد. به عنوان مثال می توان پدیده هوش را از نظر روان شناسی ، جامعه شناسی ، تاریخی ، ریاضی و کاربردی در یک مجموعه معرفی کرد. روش میان رشته ای ، خوراک تحلیلی یک پدیده از ابعاد مختلف می باشد. روش میان رشته ای بعنوان نقطه مقابل رویکرد سنتی یا درون رشته ای بکار گرفته می شود. روش میان رشته های شامل دو نوع فرعی درون کلاس درس و میان کلاس های درس متعدد می باشد. نوع فرعی درون کلاس درس زمانی اتفاق می افتد که معلم یک ماده درسی خاص ، از مواد درسی دیگر برای کمک به فهم بهتر دانش آموزان بهره می گیرد. در نوع فرعی دوم ، از رتبه یا موضوعی وحدت بخش استفاده می شود و بدین ترتیب از شدت مرزبندی میان موضوعهای درسی مختلف (دو یا چند موضوع درسی) کاسته می شود.

۳,۲ محاسن روش میان رشته ای

۱. کمک به انتقال مفاهیم و تحلیل مسایل جدید
۲. امکان وسعت نظر و کاهش جزم
۳. تحریک و برانگیختن فراگیر
۴. انعطاف پذیری و توجه به شرایط
۵. هماهنگی با نظام منسجم جهانی و ارائه یک آموزش منسجم
۶. تناسب با ویژگی یکپارچه پسندی ذهن بشر

۳,۳ معایب روش میان رشته ای

۱. سطحی نگری و ضعف طراحی
۲. نادیده گرفتن بیش از اندازه پیش نیازها
۳. امکان عدم توجه به ساختار خاص هر رشته
۴. زمان طولانی لازم و بودجه فراوان

۳,۴ مراحل طراحی برنامه درسی بر اساس روش میان رشته ای

۱. انتخاب موضوع برای مطالعه (انتخاب مسئله) ، مسئله یا موضوع نه خیلی جزئی و نه خیلی وسیع باشد و باید به تناسب علاقه فراگیران باشد.
۲. بررسی و تعیین محورهای قابل مطالعه در رابطه با موضوع . (مرتبط با علاقه فراگیران)
۳. تبدیل محورهای مطالعه به سوالات تحقیق سوالات باید قابل پاسخ دهی بوده و فراگیران را به تلاش وادار کند.
۴. تعیین وظایف و فعالیت های فراگیران .
۵. گزارش و دستیابی به شناخت واحد (تنظیم و ارائه گزارش از نتایج مطالعات توسط هر یک از گروهها) .

➤ آزمون

- ۱- از محاسن رویکرد بین رشته ای می باشد:
- الف- توجه به نیازها
ب- انعطاف پذیری
ج- سادگی و سهولت
د- مقرون به صرفه بودن در دستیابی

گزینه "ب" صحیح است.

- ۲- برای تدریس اخلاق پزشکی کدام رویکرد مناسب تر است؟

- الف- موضوعی
ب- موازی
ج- بین رشته ای
د- فرارشته ای

گزینه "ج" صحیح است.

۴ روش چند رشته ای^۵ و روش فرارشته ای

➤ مفاهیم کلیدی

۱. در رویکرد چندرشته ای تمرکز دیسپلین های مختلف روی یک موضوع استوار است .
۲. در رویکرد فرارشته ای ماورای قلمرو واقعیت ها و وسعت دیسپلین ها لحاظ می گردد.
۳. یادگیرنده به درک و دریافت معنایی ماورای رشته یا موضوع های مجزا نایل می شود.
۴. در این روش طراحی با یک مسئله شروع و یا عنایت به دیسپلین های مختلف ، دانش جدیدی خلق و ایجاد می شود.

➤ اهداف یادگیری

شما پس از مطالعه این نوشتار قادر خواهید بود:

۱. روش های مختلف برنامه ریزی فرارشته ای و چندرشته ای را با یکدیگر مقایسه نمایید.
۲. محاسن و معایب روش های چندرشته ای را شرح دهید.
۳. محاسن و معایب روش فرارشته ای بیان نمایید.

۴,۱ روش چند رشته ای

در این روش برای بررسی یک ماده درسی یا یک موضوع یا یک مسئله از چند دیسپلین استفاده می شود. تمرکز دیسپلین های مختلف روی یک موضوع استوار است بدون اینکه تلاش مستقیمی برای ارتباط بین آنها صورت گیرد. یادگیرنده پس از آموختن یک موضوع کلی به موضوع دیگر می رود.

^۵ Multi disciplinary Method

❖ محاسن روش چند رشته ای

۱. بررسی پدیده و موضوع بطور جامع و کلی
۲. آموزش پیرامون واقعیات زندگی
۳. وسعت دید و کاهش جزم اندیشی
۴. تسهیل ارتباط بین آموزش و رشته
۵. کم زحمت بوده و تلاش کمتر می خواهد
۶. برقراری ارتباط راحت و مناسب

❖ معایب روش چند رشته ای

۱. عدم توجه به پیش نیازها و ساختار درسی مواد درسی
۲. انجام تعمیم های شتابزده در ذهن
۳. مشکلات ناشی از ایجاد وحدت رویه در بین اساتید و معلمان
۴. سهل گیری و عدم تجزیه و تحلیل دقیق مسایل توسط یادگیرنده

۴,۲ روش فرا رشته ای^۶

این رویکرد بر فعالیت جامع و فراگیر تاکید می کند. این روش به سه گروه افقی، قائم و مورب قابل تقسیم است. در حالت افقی راه ورود به برنامه درسی بر گرفته از نظام های متعدد است (شیوه میان رشته ای). در حالت قائم هر یک از نظام ها مستقلاً مورد توجه است و تلاش بر تشخیص موقعیت مناسب برای هر فعالیت است. در حالت مورب تدریس با یک چند رشته ای آغاز می شود و یادگیرنده با انواع فعالیت های ذهنی و عاطفی درگیر است.

❖ محاسن روش فرا رشته ای

نیازمند تلاش کمتر بوده و به راحتی برای افرادی که تجربه نظری و عملی دارند قابل استفاده است.

❖ معایب روش فرا رشته ای

مستلزم تسلط بر دانش سازمان یافته بیشتر از یک دیسپلین است و مهارت آموزی ویژه طلب می کند.

➤ آزمون

۱- از محاسن برنامه چندرشته ای:

الف- وسعت دید و کاهش جزم اندیشی	ب- برقراری ارتباط آسان
ج- بررسی جامع یک موفقیت	د- همه موارد
- گزینه "د" صحیح است.

^۶ Meta or supra disciplinary method

خلاصه

برنامه درسی که محصول برنامه ریزی درسی است به مجموعه‌ای از تجربیات اطلاق می‌شود که در اختیار یادگیرندگان قرار می‌گیرد. برای طراحی برنامه درسی روشهای متعددی وجود دارد که روش موضوعی، روش موازی، روش میان رشته‌ای، روش چند رشته‌ای و روش فرارشته‌ای از مهمترین آنها به شمار می‌آید. هر کدام از روشها اصول و مراحل خاص خود را داشته و محاسن و معایب ویژه‌ای دارند. مسئله این است که اهداف همه رویکردها و روشها، یادگیری و ایجاد تغییرات مطلوب در رفتار یادگیرنده است. تغییرات مطلوب شامل تغییر در دانش، نگرش و مهارت افراد می‌باشد و این امر یکی از اهداف عمده نظام تعلیم و تربیت محسوب می‌شوند و تمام تلاشها و منابع برای رسیدن به این هدف مهم صرف می‌گردد.

به طور خلاصه روشهای طراحی برنامه درسی شامل رویکردهای زیر می باشد:

۱. رویکرد موضوعی
۲. روش موازی
۳. روش میان رشته‌ای
۴. روش چند رشته‌ای
۵. روش فرا رشته‌ای

منابع

۱. از آمایش سرزمین تا برنامه ریزی درسی، تالیف مینا جمشید و نادر قلی قورچیان، انتشارات فرا شناخته اندیشه.
۲. تحولات برنامه درسی بعنوان یک رشته تخصصی، تالیف: نادر قلی قورچیان و فروغ تن ساز.
۳. برنامه درسی، نظر گاهها، رویکردها و چشم اندازهها، تالیف محمود مهر محمدی، انتشارات به نشر.
۴. نشریه کمیسیون بیوتکنولوژی ، چهار چوب نظری و عملی برای طراحی برنامه درسی دکتری بیوتکنولوژی تالیف دکتر نادر قلی قورچیان.
۵. رشد تکنولوژی آموزشی، مروری بر ابعاد نظری و عملی برنامه ریزی درسی تلفیقی محمود مهر محمدی.
۶. مطالب درسی کلاس برنامه ریزی درسی دوره دکترای مدیریت آموزشی.
7. Herrington, J. & Oliver, R. (2000). An instructional design framework for authentic learning environments. *Educational Technology Research & Development*, 48(3), 23-48.
8. Chalmers, L. & Keown, P. (2006). Communities of practice and professional development. *International Journal of Lifelong Education*, 25(2), 139-156.
9. Clark, D. R. (2008). Learning domains or Bloom's Taxonomy. [viewed 30 Aug 2008, verified 18 May 2011]
10. Dunlap, J. C., Sobel, D. & Sands, D. I. (2007). Designing for deep and meaningful student-to-content interactions. *Tech Trends*, 51(4), 20-31.

